

NE TISZTELD APÁDAT

Széchenyi István grófról beszéltem valamely estén. A magyar komolyság gyönyörű képviselőjéről, aki energiáját nem vezércikk-nyávogásban, nem pohárköszöntőben, hanem Vaskapu-robbantásban élte ki. Arról, az ő korában is ritka mentalitásról beszéltem, hogy íme, egy ember, aki nem vár udvari elismerést, nem vár riport-dicséretet, se megbízást, se biztatást, hanem odaáll a munkahelyre, és a hivatás szent megszállottságban ott áll rendületlenül negyven éven át... Szeme a munka lázában ég, s az örökkévalóságot fikszírozza meg.

Egyik hallgatóm mosolyogva köszönte meg előadásomat: „Igazán okos dolog így felfrissíteni a régi dolgokat.” Éreztem, hogy ebben a gratulációban a hangsúly a „régi dolgok”-on volt. Tudomásomra kívánta adni, hogy „semmi újat” nem mondtam a számára. Hagytam az epét epének lenni, és csak még jobban megerősödtem a régi hitemben, hogy csakugyan okos, de mindenesetre érdemes dolog: felfrissíteni a régi dolgokat.

Érdemes mindenütt a világon visszafordulni a múlthoz okulásért, de sehol sem szükséges ez annyira, mint a mai Erdélyben, ahol minden új és festékszagú, ahol új gazdasági és közéleti morál installáltatott, ahol „hadigazdagok” mellett már „hadizsenik” is rontják a levegőt, ahol a szellemnek nincsen fóruma, s a végérvényesség pózával lép fel minden szemtelenség.

(És mintha megnyirbált politikai szabadságáért – szabadosságban keresne kárpótlást a magyar. Kifelé nincs szava, hát – befelé szájaskodik. Nincs hatalma, legalább – hatalmaskodik. Tisztelete nincs... tiszteletlenkedik!)

Ódák és parainesisek ideje jött el. De nem hozott magával Berzsenyit, nem Kölcseyt. Kevés „virrasztók” mit tehetnek? Megidézik a holtakat.

A munkát színlelő tétlen lesben állók szégyenkezzenek el Széchenyi árnya előtt.

S ah ti, műveltnyelvű tollasok! Mi durva zaj riasztja szappansima publicisztikátok? Szikláiit görgeti Kemény...

Ég veled szemérmetlen halandzsa! Itt most Péterffy szól.

Frissítsük csak fel a „régi dolgokat”. Egész generációk nőnek már fel a szemünk előtt olyan fiatalokból, akiknek a szelleme e komoly magyaroktól nem kapott ihletet.

Ha keserű, ha fájdalmas, akkor is: fel kell világosítani ezt az ifjúságot, hogy nem apáit kell tisztelnie, hanem – nagyapáit.

Repríz, 1927. 2. szám